

Kesytetty hilleri eli fretti - Historiaa ja hoitoa

Tekijät: Olli Wuorimaa

Kesytetyn hillerin eli fretin historia

Mustela furo, eurooppalainen kesytetty hilleri, kuuluu nääteläimiin (kärppä, hilleri, vesikko, minkki, lumikko, skunkki jne.). Hillereitä kesytettiin jo ennenkuin kissaeläimiä, ilmeisimmin Egyptissä. Ensimmäiset kesytetyt hillerit eli fretit vietiin laivoissa amerikkaan jo yli 300 vuotta sitten ja niitä käytettiin hiirien ja rottien tuhoajina. Euroopassa nääteläimiä on paljon myös villeinä, joskin kesytetty fretti on menettänyt lähes kaikki "metsästäjän" aistinsa. Ne kyllä metsästävät ja ajavat takaa hiiriä ja rottia, mutta eivät osaa metsästää elääkseen.

On muistettava, että fretit eivät ole eksoottisia erikoiseläimiä, vaan kesytettyjä lemmikkejä. Englannissa on jo yli 600.000 frettiä lemmikkeinä (eli enemmän kuin koiria Suomessa!), U.S.A:ssa näitä lemmikkejä on jo yli 6 miljoonaa. Ne ovat lemmikkejä, eivät häkitettyjä villieläimiä!

Fretit ovat kesytettyjä lemmikkieläimiä. Niitä on monia eri värisävyjä, albino-värin ollessa yleisin. Muita suosittuja värejä ovat soopelin musta/tumma, suklaan ruskea, hopea sekä kanelinväri.

Aikuiset urosfretit painavat 1-3 kiloa, nartut puolet vähemmän. Pennuista tulee aikuisia n 6-7 kuukauden ikäisinä. Fretit yleensä elävät 6-9 vuotta.

Fretin hoito

Fretit pitävät namupaloista, kuten rusinoista, banaanin paloista, suolattomasta pop-cornista, ja joskus vihannesten paloista. Kaikkia voi kokeilla muistaen kuitenkin näiden olevan namupaloja, ei ruokaa, ja on huolehdittava myös ravinnon saannista, vähän niinkuin lapsilla karkki vs. kaurapuuro. Mielummin lapset karkkia syövät! Freteille ei kannata antaa maitotuotteita tai suklaata, tuloksena ripuli. Ne saattavat kerjätä näitä, mutta ne saattavat olla hengenvaarallisia ja ne saattavat kuolla näihin. Namupaloja on hyvä käyttää esimerkiksi kynsien laikkauksen ajan. Hiero esimerkiksi murskattua banaania sen vatsalle, osoita missä se on ja näin voit vaivatta leikata sen kynnet, se on paljon kiinnostuneempi nuolemaan banaanin vatsaltaan, kuin kynsien leikkausoperaatiosta.

Kylpyä suositellaan kerran kuussa lasten shampooilla joka ei kirvele. Mieluimmin luonnontuotteena välttämällä kemikaaleja jotka saattavat aiheuttaa reaktioita. Keväällä ja kesällä voi käyttää kirppushampoita.

Varoituksena: Älä koskaan upota frettiä veteen!

Koirien penikka tauti on fretille 100% tappaja. Tämän vuoksi kannattaa rokottaa. Vesikauhu on toinen frettien tappaja joka saadaan rokotuksella hoidettua.

Leikkaukset auttavat kiima ongelmiin. Hajuongelmiin leikkausta ei pidetä tarpeellisena. Freteillä on oma "haju-ruiskunsa" ja tätä ne käyttävät pelästyessään tai tuntiessaan olevansa uhattuina. Tämä ei kuitenkaan ole vaarallista eikä tahraa. Epämiellyttävää kuitenkin, 10 minuutin tuuletus yleensä riittää. Leikkauksen stressi, leikkauskustannukset yms eivät fretin hajua paljoa muuta, joskin tunnetusti ostajat haluavat frettinsä leikattuina.

Frettejä pitäisi pitää häkissä tai suljettuina yhteen huoneeseen. Häkissä pitäisi olla useita tasoja. Älkää käyttäkö akvaarioita. Häkki on paras, sillä fretit ovat pelottomia, uteliaita ja pystyvät tunkeutumaan uskomattomiin paikkoihin ja kolohin. Jos pää mahtuu, loppu tulee perässä ! Huoneessa ei kannata pitää kukkaruukkuja. Fretit rakastavat kaivamista ja tavaroiden piilottamista. Fretit eivät osaa kiivetä kuten kissat, mutta ne ovat erinomaisia hyppääjiä ja jos ne saavat jostakin kiinni, ne pystyvät vetämään itsensä ylös tai jos esine johon ne tarrautuvat liikkuu, ne vetävät sen alas. Roskakorit, pöytäliinat, astiat, juomalasit, pesukopat jne ovat kaikki "saaliita". Fretit eivät ole luonnoltaan tuhoavia, mutta ne rakastavat tyynyjen heittelyä, varastavat likaisia sukia ja piilottavat niitä. Jos ne tämän keksivät, on syytä varoa omia jalkojaan aina kun on sukat jalassa.

Fretin koulutukseen sana "EI" ja lisätynä pienellä näpäytyksellä kuonolle, tämä yleensä riittää. Freteillä on heikko näköaisti ja ne yleensä tekevät tarpeensa häkin nurkkaan, mikä tahansa nurkka käy, joten jos mahdollista, kannatta asentaa häkkiin kissanhiekkalaatikko yhteen nurkkaan, pyöristäen muut nurkat esineillä. Näin saadaan siivousta helpommaksi ja hygieenia paremmaksi, fretti menee automaattisesti tähän nurkkaan. Kissan Helmet sopivat erinomaisesti laatikon hiekaksi !

On syytä olla varovainen fretin ollessa vapaana. Se saattaa piiloutua sohvatyynyyn tai pehmusteen väliin, peiton alle, pyykin joukkoon yms. Sen päälle istuminen voi olla kohtalokasta, pesukoneeseen työntämisestä nyt puhumattakaan.

On paljon paikkoja joihin fretti saattaa jäädä loukkuun. Jääkaapin koneisto osa, pesukoneet, yms. Freteillä ei ole suuntavaistoa laajoilla alueilla, joten niitä ei kannata päästää ulkona irti. Jos ne pääsevät vähänkin pitemmälle, ne eivät osaa takaisin. Kannattaa aina pitää talutusnarua sekä seurata tarkkaan mitä ne touhuavat.

Frettejä on hauska seurata. Ne ovat erittäin leikkisiä ja usein leikkivät uupumukseen asti. Kahden fretin hoito on yhtä helppoa kuin yhdenkin, mutta kahdella riittää vauhtia ! Niillä on puuhaa enemmän kuin apinalaumalla.

Rokotukset

Koirien penikkatauti on 100 % tappava freteille ! Aikaisemmin suositeltiin koiran pennun kolmen rokotuksen sarjaa myös fretti pennuille sekä freteille joita ei ole rokotettu. Nykyään on saatavilla freteille sopivampi Distemink-rokotus.

Jos jokin fretin tilassa huolestuttaa, kannattaa aina ottaa yhteyttä hoitavaan eläinlääkäriin.

Vilustuminen ja flunssa

Fretit ovat herkkiä ihmisten flunssille. Niillä on aivan samat oireet kuin ihmisillä. Nenä vuotaa, vetiset silmät, ja saattavat jopa köhiä ja yskiä. Yleensä ei ole aihetta lääkitykseen, valkosipuli tabletit auttavat vastustuskyvyn nostossa ja riittänevät hoitona. Tärkeintä on pitää ne lämpimässä, kuivassa ja vedottomassa paikassa, tarjota paljon nestettä, sekä antaa niiden rauhassa levätä.

Jos frettisi kuitenkin menettää ruokahalunsa, vuotaa vihertävää tai kellertävää nestettä, vatsa ripulilla tai on näkyvästi masentunut, ota yhteyttä eläinlääkäriin välittömästi. Jotkut viruspohjaiset vilustumiset saattavat vaatia tukihoitoa tai vilustuminen on saattanut myös aiheuttaa muita tulehduksia joiden hoitoon voidaan tarvita antibioottikuuri.

Huomioi ! Voit sairastuttaa frettisi omasta flunssastasi ja päinvastoin !

Ruokinta

On syytä erottaa fretit villeistä serkuistaan. Esimerkiksi minkit rakastavat kalaa, fretit eivät. Useimmiten freteille syötetään kissanruokaa uskoen kissanruuan olevan sopivaa. Tämä ei ikävä kyllä ole totta. Fretti eroaa kissasta. Freteillä on erittäin lyhyt ruuansulatuskanava ja sulatus kestää ainoastaan 3 tuntia. Tämä asettaa omat vaatimuksensa ravinnolle. Fretti voi parhaiten saadessaan eläinvalkuaispitoista ruokaa eli lihapohjaista ruokaa (minimivaatimuksena pidetään 32 %), joka on vartavasten valmistettu frettien ravinnoksi.

Fretit ovat lihansyöjiä ja tarvitsevat erittäin valkuaispitoista ja rasvaista ruokaa. Frettien sulatuskanavan ollessa lyhyempi kuin kissoilla tai koirilla ja täten hyvin sulava lihapitoinen ravinto on erittäin tärkeää.

Frettejä on ruokittu raa'alla lihalla, broilereilla, kissojen purkkiruilla jne. Näistä jokainen on ongelmallinen sillä ne keräävät karpäsiä yms eliöitä, pilaantuvat, haisevat ja usein johtavat hillereiden vatsaongelmiin.

Fretit usein piilottavat ruokaansa "pahan päivän varalle" ja tämä on suurin syy niiden vatsaongelmiin. Ruokamyrkytys on suurin yksittäinen syy frettien menehtymiseen sairauteen ja tämä johtuu juuri tästä piilottamisesta, jolloin liha ehtii pilaantua ennen sen käyttöä ja tätä eivät omistajat edes välttämättä tiedä ruuan ollessa piilotettuna.

Usein myös kissanruoka sisältää raakaa kananmunanvalkuaisista josta fretti voi saada "avotin"-nimistä antivitaamiinia joka saa aikaan karvattomat laikut sen iholle.

Fretit tarvitsevat myös tauriinia, mutta eri suhteessa mitä kissat, joiden ruuassa tämä on lisättyä kissan tarpeisiin. Fretit eivät myöskään tarvitse C-vitamiinilisiä, ne valmistavat tarvitsemansa itse, jolloin kissanruuan vaarana voi olla C-vitamiinin yliannostus, joka sekoittaa vitamiinien keskinäisen tasapainon johtaen erilaisiin ongelmiin.

Suomessa pelkästään freteille tarkoitettu valmisravinto on James Wellbeloved Ferret täysravinto, jota ruokkimalla kaikki yllämainitut ongelmat häviävät. Samalla fretti saa sille tarkoitettua ravinnetta, 19 % rasvaa, 36 % valkuaisista, sisältäen kananlihaa, jauhettua silliä ja siipikarjan rasvaa lisättyä kaikilla vitamiineilla ja hivenaineilla joita fretti tarvitsee. Fretti Täysravinto sopii kaikille freteille 3 viikon iästä vanhukseksi. Samoin se sopii minkeille, siileille, ketuille, saukoille ja kaikille paljon valkuaisista ja rasvaa tarvitseville eläimille. Rotille se sopii makupaloiksi, mutta ei pitkäaikaiseen kulutukseen.

Lisäravinteet

Rasvahappo lisäravinteet

- Turkin heikkoon kiiltoon tai turkin lähtöön saatetaan tarvita lisäravinteita.
- MirraCoat neste sopii freteille erinomaisesti ja se on helppo nestemäisenä annostella ravinteen päälle.
- Seuraa suosituksia kissoille.

Luonnontuotteet

- Luonnontuotteista löytyy paljon eri luonnonapuja oingelmiin. [Dorwest Herbs sarjasta](#) löytyy monia tuotteita jotka sopivat myös freteille.